

Spis treści

Część 4

Makroekonomia

Rozdział 20

Wprowadzenie do makroekonomii i rachunku dochodu narodowego	17
20.1. Problemy makroekonomiczne	18
Inflacja	18
Bezrobocie	18
Produkcja i wzrost	18
Polityka makroekonomiczna	18
20.2. Fakty	19
Ceny i inflacja	19
Wzrost gospodarczy	20
Bezrobocie	20
Spojrzenie na ostatnie lata	20
20.3. Ramy analizy: krótki przegląd	21
Ruch okrężny	21
20.4. Rachunek dochodu narodowego	25
Sposoby mierzenia produktu krajowego brutto	25
Inwestycje i oszczędności	28
Państwo	33
Zagranica	36
Produkt krajowy brutto a produkt narodowy brutto	37
Produkt narodowy brutto a dochód narodowy	38
Podsumowanie	39
20.5. Co naprawdę wyraża produkt narodowy brutto?	40
Nominalny i realny produkt narodowy brutto	40
Realny produkt narodowy brutto na 1 mieszkańca	42
Szersze ujęcie produktu narodowego brutto jako miernika dobrobytu	43
Podsumowanie	44
Podstawowe pojęcia	46
Problemy sprawdzające	46

Rozdział 21

Determinanty dochodu narodowego	49
21.1. Ruch okrężny	52
21.2. Składniki popytu globalnego (planowanych wydatków)	52

	Popyt konsumpcyjny	52
	Wydatki inwestycyjne	55
21.3.	Popyt globalny	55
	Wykres funkcji popytu globalnego	55
21.4.	Produkcja w punkcie równowagi	56
	Procesy dostosowawcze prowadzące do osiągnięcia równowagi	58
	Produkcja zapewniająca równowagę a zatrudnienie	59
21.5.	Inne podejście: planowane oszczędności są równe planowanym inwestycjom	59
	Zasadka: pamiętajmy o rozróżnieniu między wielkościami planowanymi i faktycznymi	60
21.6.	Spadek popytu globalnego	61
21.7.	Mnożnik	63
21.8.	Paradoks zapobiegliwości	65
	Podsumowanie	67
	Podstawowe pojęcia	68
	Problemy sprawdzające	69

Rozdział 22

	Popyt globalny, polityka fiskalna i handel zagraniczny	70
22.1.	Udział państwa w ruchu okrężnym	71
22.2.	Państwo a popyt globalny	72
	Wpływ wydatków państwa na wielkość produkcji	75
	Wpływ podatków netto na wielkość produkcji	75
	Połączony efekt wydatków państwa i opodatkowania	76
	Mnożnik zrównoważonego budżetu	76
	Działanie mnożnika przy proporcjonalnych podatkach	77
22.3.	Budżet państwa	77
	Inwestycje, oszczędności i budżet państwa	78
22.4.	Deficyt a charakter polityki fiskalnej państwa	80
	Budżet odpowiadający pełnemu zatrudnieniu	80
	Korekta wielkości deficytu budżetowego o wpływ inflacji	82
22.5.	Automatyczne stabilizatory i aktywna polityka fiskalna	82
	Aktywna (dyskrecjonalna) polityka fiskalna	83
22.6.	Dług publiczny i deficyt	84
22.7.	Wpływ handlu zagranicznego na dochód narodowy	87
	Eksport netto a dochód zapewniający równowagę	89
	Mnożnik w gospodarce otwartej	90
	Wzrost eksportu	90
	Wydatki na import a zatrudnienie	91
	Podsumowanie	91
	Podstawowe pojęcia	93
	Problemy sprawdzające	94

Rozdział 23

	Pieniądz i współczesny system bankowy	95
23.1.	Funkcje pieniądza	96
	Środek wymiany	96
	Pozostałe funkcje pieniądza	96
	Rodzaje pieniądza	97
23.2.	Złotnicy i początki systemu bankowego	98
	Działalność bankowa	99
	Pierwszy kredyt bankowy	99
	Rezerwy	100
	Panika finansowa	102
	Działalność bankowa złotników a podaż pieniądza	102

23.3.	Współczesny system bankowy	103
	Bilans banków clearingowych	104
	Banki jako pośrednicy finansowi	106
	Działalność bankowa oparta na zasadzie rezerw gotówkowych	109
23.4.	Banki komercyjne a podaż pieniądza	110
	Kreacja pieniądza przez banki	110
23.5.	Baza monetarna i mnożnik kreacji pieniądza	113
23.6.	Miary pieniądza	116
	Podsumowanie	119
	Podstawowe pojęcia	120
	Problemy sprawdzające	120

Rozdział 24

Bank centralny i system pieniężny	123
24.1. Bank Anglii	123
24.2. Bank centralny a podaż pieniądza	124
Rezerwy obowiązkowe	125
Stopa dyskontowa	126
Operacje otwartego rynku	127
24.3. Inne funkcje banku centralnego	128
Ostatnia instancja kredytowa	128
Zarządzanie długiem i finansowanie deficytu	131
24.4. Popyt na pieniądź	132
Motywy trzymania pieniądza	134
Popyt na pieniądź: ceny, dochód realny i stopy procentowe	138
Próba wyjaśnienia przyczyn wzrostu zasobów pieniądza w latach 1965–1993	141
24.5. Równowaga na rynkach finansowych	142
Równowaga na rynku pieniądza	143
Zmiany stanu równowagi	145
24.6. Kontrola podaży pieniądza	146
Metody kontroli do 1971 r.	146
Konkurencja i kontrola działalności kredytowej	147
Polityka pieniężna po 1980 r.	148
24.7. Praktyczne problemy kontroli podaży pieniądza	148
Kontrola bazy monetarnej	148
Kontrola podaży pieniądza za pomocą stopy procentowej	151
Innowacje finansowe a polityka pieniężna	153
Podsumowanie	154
Podstawowe pojęcia	155
Problemy sprawdzające	156

Rozdział 25

Polityka pieniężna i fiskalna w gospodarce zamkniętej	157
25.1. Nowe spojrzenie na funkcję konsumpcji	158
Czynniki określające wielkość autonomicznych wydatków konsumpcyjnych	158
Nowoczesne teorie popytu konsumpcyjnego	160
25.2. Popyt inwestycyjny	168
Inwestycje w kapitał trwały	169
Inwestycje w zapasy	172
25.3. Pieniądź, stopa procentowa i popyt globalny	174
25.4. Polityka fiskalna i wypieranie	176
25.5. Model <i>IS-LM</i>	178
Krzywa <i>IS</i>	178
Krzywa <i>LM</i>	180
Równowaga na rynkach dóbr i pieniądza	182

Polityka fiskalna: przesunięcia krzywej <i>IS</i>	183
Polityka pieniężna: przesunięcia krzywej <i>LM</i>	186
25.6. Zarządzanie popytem a charakter polityki gospodarczej	186
25.7. Ekonomia keynesowska a aktywna postawa państwa	190
Podsumowanie	191
Podstawowe pojęcia	193
Problemy sprawdzające	193

Rozdział 26

Podaż globalna, poziom cen i tempo dostosowań	195
26.1. Poziom cen a popyt globalny	196
Efekt realnych zasobów pieniądza	198
26.2. Rynek pracy i podaż globalna	199
Popyt na pracę	200
Podaż pracy	201
Równowaga na rynku pracy	202
Zatrudnienie, produkcja i ceny	204
26.3. Poziom cen równowagi	205
Od czego zależy poziom cen?	205
26.4. Polityka pieniężna i fiskalna	206
Polityka pieniężna	206
Polityka fiskalna	207
Chwila refleksji	208
26.5. Rynek pracy i kształtowanie się płac	211
Długoterminowe umowy o pracę	211
Procesy dostosowawcze na rynku pracy	212
Dostosowanie się płac	213
Rekapitulacja	214
26.6. Płace, ceny i podaż globalna	215
Funkcja krótkookresowej podaży globalnej	216
26.7. Ceny, produkcja i zatrudnienie w procesie dostosowań	218
26.8. Zmiany podaży globalnej	221
Wstrząs podażowy	222
26.9. Cykl koniunkturalny	223
Podsumowanie	225
Podstawowe pojęcia	227
Problemy sprawdzające	227

Rozdział 27

Bezrobocie	228
27.1. Fakty	228
Różne definicje stopy bezrobocia	230
Zasoby i strumienie	230
Struktura bezrobocia	231
27.2. Ramy teoretyczne	231
Rodzaje bezrobocia	232
Naturalna stopa bezrobocia	233
27.3. Dlaczego bezrobocie jest takie wysokie?	235
27.4. Ekonomia podażowa	238
Obniżka podatku dochodowego	238
Inne środki oddziaływania na podaż pracy	240
Metody oddziaływania na popyt na pracę	242
27.5. Likwidacja bezrobocia typu keynesowskiego	243
27.6. Prywatny i społeczny koszt bezrobocia	247

Prywatny koszt bezrobocia	247
Społeczny koszt bezrobocia	248
Podsumowanie	249
Podstawowe pojęcia	251
Problemy sprawdzające	251

Rozdział 28

Inflacja	252
28.1. Pieniądz i inflacja	253
Pieniądz i ceny: związek przyczynowy	254
Popyt na realne zasoby pieniądza	255
Inflacja	256
28.2. Inflacja i stopa procentowa	257
Hiperinflacja	258
28.3. Inflacja, pieniądz i deficyt budżetowy	260
Deficyt a wzrost ilości pieniądza	262
Wzrost ilości pieniądza a inflacja w Wielkiej Brytanii	265
Rekapitulacja	266
28.4. Inflacja, bezrobocie i produkcja	266
Krzywa Phillipsa	266
Pionowa długookresowa krzywa Phillipsa	269
Oczekiwania i wiarygodność	272
Zmiany poziomu naturalnej stopy bezrobocia	273
Inflacja i bezrobocie od 1960 r.	274
Wstrząs podaży	274
Rekapitulacja ustaleń dotyczących związku między inflacją a bezrobociem	276
28.5. Koszty inflacji	278
Złudzenie inflacyjne?	278
Pełne dostosowanie i doskonała antycypacja	280
Inflacja błędnie przewidziana i instytucje, które nie są w stanie w pełni się dostosować	281
Nieoczekiwana inflacja	285
Niepewność co do wysokości inflacji	286
28.6. Sposoby przeciwdziałania inflacji	287
Eliminowanie inflacji	287
Środki polityki dochodowej	287
Reforma instytucjonalna i konstytucyjna	288
Przystosowanie się do życia z inflacją	290
Podsumowanie	291
Podstawowe pojęcia	292
Problemy sprawdzające	293

Rozdział 29

Makroekonomia gospodarki otwartej	294
29.1. Rynek walutowy	295
Systemy kursu walutowego	296
29.2. Bilans płatniczy	299
Płynny kurs walutowy	301
Stały kurs walutowy	302
Podsumowanie	302
29.3. Składniki bilansu płatniczego	303
Realny kurs walutowy a konkurencyjność międzynarodowa	303
Rachunek obrotów bieżących	305
Zawartość bilansu obrotów kapitałowych	306

29.4.	Równowaga wewnętrzna i zewnętrzna	309
29.5.	Polityka pieniężna i fiskalna w warunkach stałego kursu walutowego	311
	Bilans płatniczy a podaż pieniądza	312
	Dostosowanie w warunkach stałej polityki gospodarczej	312
	Polityka pieniężna w warunkach stałego kursu walutowego	314
	Polityka fiskalna w warunkach stałego kursu walutowego	315
29.6.	Dewaluacja	316
	Efekty krótkookresowe	316
	Efekty średniookresowe	317
	Efekty długookresowe	318
	Dewaluacja a procesy dostosowawcze	320
29.7.	Czynniki określające poziom płynnego kursu walutowego	321
	Parytet siły nabywczej	321
	Transakcje spekulacyjne	323
29.8.	Polityka pieniężna i fiskalna w warunkach płynnego kursu walutowego	325
	Polityka pieniężna	325
	Polityka fiskalna	328
	Kształtowanie się kursu funta brytyjskiego po 1975 r.	328
29.9.	Ropa z Morza Północnego	329
	Podsumowanie	330
	Podstawowe pojęcia	333
	Problemy sprawdzające	333

Rozdział 30

Wzrost gospodarczy	335
30.1. Wzrost gospodarczy	336
PKB jako miernik produkcji w sensie ekonomicznym	336
Nowe produkty	337
PKB jako miernik zadowolenia społecznego	337
Nowe zjawisko?	338
30.2. Czynniki wzrostu	339
Kapitał	339
Praca	339
Ziemia	340
Surowce	340
Udział czynników produkcji we wzroście i korzyści skali	341
30.3. Wiedza techniczna	341
Wynalazki	342
Badania i rozwój (B + R)	342
30.4. Wzrost i akumulacja	343
Malthus, ziemia i ludność	343
Akumulacja kapitału	344
Wzrost stopy oszczędności	347
30.5. Wzrost gospodarczy a postęp techniczny	348
30.6. Wzrost gospodarczy w krajach OECD	349
Hipoteza konwergencji	350
Przykład: ocena thatcheryzmu	352
30.7. Wzrost endogeniczny	353
30.8. Koszty wzrostu gospodarczego	354
Podsumowanie	357
Podstawowe pojęcia	358
Problemy sprawdzające	358

Rozdział 31

Cykl koniunkturalny	360
31.1. Trend i cykl	360
31.2. Teorie cyklu koniunkturalnego	363
Model mnożnika-akceleratora	364
Wahania poziomu zapasów	367
31.3. Koncepcja realnego cyklu koniunkturalnego	368
Substytucja międzyokresowa: klucz do przetrwania	370
Wnioski dla polityki gospodarczej	371
31.4. Czy cykle koniunkturalne mają charakter międzynarodowy?	372
31.5. Dlaczego paki ożywienia rozkwitały tak długo?	374
Podsumowanie	375
Podstawowe pojęcia	377
Problemy sprawdzające	377

Rozdział 32

Makroekonomia — stan obecny	379
32.1. Główne obszary rozbieżności	379
Równowaga rynkowa	382
Czy istnieje tylko jeden stan równowagi długookresowej?	383
Kształtowanie się oczekiwań	384
Krótki i długi okres	385
32.2. Nowa szkoła klasyczna w makroekonomii	386
Zwolennicy teorii realnego cyklu koniunkturalnego	390
32.3. Umiarkowani monetaryści	390
32.4. Eklektyczni keynesiści	392
Nowi keynesiści	393
32.5. Skrajni keynesiści	395
32.6. Rekapitulacja	397
Podsumowanie	398
Podstawowe pojęcia	400
Problemy sprawdzające	401

Część 5**Gospodarka światowa****Rozdział 33**

Handel międzynarodowy i polityka handlowa	405
33.1. Struktura handlu światowego	406
Struktura geograficzna	407
Struktura towarowa	407
Struktura towarowo-geograficzna	408
Handel międzynarodowy — fakty i problemy	409
33.2. Przewaga komparatywna	409
Koszty i ceny	410
Gospodarka otwarta	411
Struktura produkcji i wymiany	413
Przewaga komparatywna	413
Wymiana wielu towarów	414
Różnice w relacji kapitał-praca	416
33.3. Wymiana wewnątrzgałęziowa	418
33.4. Kto zyskuje, a kto traci?	420

Eksport mięsa z Argentyny	420
Import samochodów do Wielkiej Brytanii	420
33.5. Ekonomiczne aspekty cel	421
Równowaga w warunkach wolnego handlu	422
Równowaga w warunkach istnienia ochrony celnej	423
Koszty i korzyści z cel	423
33.6. Prawdziwe i pozorne argumenty na rzecz cel	426
Optymalna stawka celna — mocny argument przemawiający za wprowadzeniem cel	426
Argumenty słabsze	427
Strategiczne aspekty polityki handlowej	429
Pozorne argumenty na rzecz cel	430
Dlaczego stosujemy cła?	431
33.7. Wysokość stawek celnych: zupełnie przyzwolita?	432
GATT — Układ Ogólny w sprawie Taryf Celnych i Handlu	432
33.8. Inne środki polityki handlowej	432
Bariery pozataryfowe	433
Subwencje eksportowe	433
Podsumowanie	435
Podstawowe pojęcia	436
Problemy sprawdzające	437

Rozdział 34

Międzynarodowy system walutowy i finanse międzynarodowe	438
34.1. Systemy kursów walutowych	439
34.2. System waluty złotej	440
34.3. System kursu dostosowywanego okresowo i system oparty na dolarze	444
34.4. Płynne kursy walutowe	446
Parytet siły nabywczej	446
Spekulacja i różnice stóp procentowych	447
Regulowane kursy płynne	449
34.5. Stałe a płynne kursy walutowe	449
Odporność na wstrząsy	449
Niestabilność	451
Dyscyplina finansowa	452
Wolność handlu i płatności	453
34.6. Międzynarodowa koordynacja polityki gospodarczej	455
Argument korzyści zewnętrznych	456
Reputacja jako argument za koordynacją	457
34.7. Europejski System Walutowy	457
Europejski System Walutowy w praktyce	458
Dlaczego ESW funkcjonował do 1992 r.?	459
Podsumowanie	460
Podstawowe pojęcia	462
Problemy sprawdzające	463

Rozdział 35

Integracja w Europie w latach dziewięćdziesiątych	464
35.1. Jednolity Akt Europejski	465
35.2. Korzyści z programu „Europa 1992”	468
Korzyści z lepszej alokacji zasobów	468
Korzyści skali	469
Korzyści z nasilenia konkurencji	469
35.3. Próba ilościowej oceny skutków programu „Europa 1992”	470
Kto skorzysta, a kto straci?	471

35.4. Europejska Unia Walutowa?	472
Funt i członkostwo Wielkiej Brytanii w Mechanizmie Kursowym (MK)	476
Od Raportu Delorsa do Maastricht	478
35.5. Ekonomia Unii Walutowej	479
35.6. Nauki z programu „Europa 1992”	481
Scenariusze przyszłego rozwoju	482
35.7. Europa Środkowo-Wschodnia	483
Reformy podaży	484
Handel i inwestycje zagraniczne	485
Makroekonomiczne warunki powodzenia reform	486
Jeżeli centralne planowanie było takie złe, to dlaczego sytuacja jeszcze się pogorszyła?	486
Podsumowanie	488
Podstawowe pojęcia	490
Problemy sprawdzające	490

Rozdział 36

Problemy krajów rozwijających się w gospodarce światowej	492
36.1. Światowy rozkład dochodu i Nowy Międzynarodowy Ład Ekonomiczny	492
Postęp w latach 1965–1990	493
Północ i Południe	494
36.2. Rozwój gospodarczy w krajach o niskich dochodach	494
Przyrost demograficzny	494
Rzadkość zasobów	495
Kapitał finansowy	495
Inwestycje w infrastrukturę	495
Kapitał ludzki	495
Obyczaje	496
Niska wydajność w rolnictwie	496
36.3. Rozwój przez handel towarami nie przetworzonymi	496
Tendencje kształtowania się cen surowców	497
Wahania cen	497
Koncentracja eksportu	498
Systemy stabilizowania cen surowców	498
36.4. Rozwój przez uprzemysłowienie	501
Substytucja importu	501
Eksport towarów przetworzonych	502
Nowy protekcjonizm	503
36.5. Rozwój oparty na wykorzystaniu kredytów	504
Międzynarodowy kryzys zadłużenia	505
36.6. Pomoc	507
Pomoc a kraje z niej korzystające	508
Pomoc a migracja	508
Podsumowanie	512
Podstawowe pojęcia	513
Problemy sprawdzające	514

Indeks rzeczowy	515
----------------------------------	------------

Spis ramek

Ramka 20.1. Makroekonomia bez lornetki	25
Ramka 21.1. Ruchy wzdłuż krzywej popytu globalnego a przesunięcia krzywej	57
Ramka 22.1. Alternatywne wskaźniki charakteru polityki fiskalnej	81
Ramka 22.2. Ograniczenia aktywnej polityki fiskalnej	85
Ramka 23.1. Opowieści wędrowców	101

Ramka 23.2. Przewodnik po rynkach finansowych dla początkujących	107
Ramka 24.1. Regulacja rynków finansowych czy akcje ratunkowe?	129
Ramka 24.2. Rewolucja w usługach finansowych a rola banku centralnego w latach dziewięćdziesiątych	133
Ramka 24.3. Gorset: brak nadziei dla osób przestrzegających diety?	149
Ramka 25.1. Czy obniżki podatków przynoszą zamierzone efekty?	163
Ramka 25.2. Inwestycje, rynek papierów wartościowych i stopy procentowe	173
Ramka 27.1. Czy marchewka podatkowa spełnia swoją rolę?	241
Ramka 27.2. Histereza a wysokie bezrobocie w Europie	245
Ramka 28.1. Ilościowa teoria pieniądza	261
Ramka 28.2. Renta emisyjna, podatek inflacyjny i hiperinflacja	263
Ramka 28.3. Niezależność banku centralnego	277
Ramka 30.1. Poziom stopy życiowej w różnych krajach	355
Ramka 31.1. Paradoks płac realnych	373
Ramka 32.1. Tempo dostosowań na różnych rynkach	381
Ramka 32.2. Możliwe warianty i ograniczenia polityki gospodarczej	387
Ramka 33.1. Przewaga komparatywna i korzyści wymiany	415
Ramka 34.1. System waluty złotej a międzynarodowe przepływy kapitałowe	443
Ramka 35.1. Gra o cały bank	467
Ramka 35.2. Europejski System Walutowy a Bundesbank	473
Ramka 36.1. Plan Brady'ego i kryzys zadłużenia	509

Spis aneksów

Aneks 23.1. Mnożnik kreacji pieniądza	121
---	-----